

Småtärnan i Skåne 2020

Småtärnan riksinventerades 1973 och hölls under god bevakning i Skåne under åren 1991–2010. Populationen var under dessa år förvånansvärt stabil och pendlade runt 100-strecket, vissa år med råge över och andra år under strecket. Under 2020 gjordes ett nytt försök att inventera arten i Skåne.

Kenneth Bengtsson

Riksinventeringen 1973 (Högstedt, G. & Persson, C. 1975) gav för Skånes del 118 säkra par och det uppskattades att det kunde ha funnits 130 par. Den första kända häckningen längs nordöstra Skånes kuster konstaterades under denna inventering.

De inventeringar som skedde i Skåne 1991–2010 (Waldemarsson 2011) organiserades av en tärngrupp först ledd av Martin Gierow och senare av Nils Walde-

marsson. SkOF hade under dessa 20 år en fantastiskt god bild av samtliga tärnarters förekomster i landskapet och för småtärnans del höll sig alltså beståndet förvånansvärt stabilt. Men det är en art som kräver speciella villkor för sin häckning och lämpliga områden är inte överdrivet många. Förekomsterna har i alla tider (?) varit koncentrerade till nordvästra Skåne, Lundåkrabukten, Lommabukten med

Småtärna vid Landgrens holme, Skanör, 15 maj 2018. Foto: Bengt Grandin.

Tabell 1. Antal par av småtärna i Skåne 2000–2010.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
82-89	105-113	128-132	99-102	79	105	87	102-103	ca 70	103	102

Malmö hamn, Vellinge kommun inklusive ön Dynan i Malmö, Trelleborgsområdet samt skärgården i nordost. I Tabell 1 visas antalet par under perioden 2000–2010. Under åren därefter finns inga samlade uppgifter för småtärnans del.

Inventeringen 2020 gjordes i huvudsak av handplockade personer och grupper. Småtärnans förekomster är som sagt var tämligen väl kända och vi kunde därför peka ut de platser där arten kunde hittas ganska exakt. Utöver uppgifterna från inventerarna gjordes en kontroll av uppgifter på Artportalen.

Resultatet av inventeringen blev tyvärr lite spretigt. Antalet småtärnor i landskapet föreföll vara tämligen normalt, men olyckliga haverier under ruvningstid innebär möjliga förflyttningar till andra lokaler och därmed en risk för dubbelräkningar.

I det följande går vi igenom rapporterna för respektive område och börjar med ett i sammanhanget trist sådant.

Nordvästra Skåne: Som jag befarade är småtärnan numera utgången i nordväst. De fynd som gjorts i år gäller utan tvekan rastande eller sträckande fåglar. Småtärnans historia blev därmed 80-årig hos oss, första häckningen på Rönnen är ifrån mitten av 1930-talet. Sedan toppåren i början av 1980-talet har strandlinjen föränd-

rats radikalt på en del håll genom igenväxning, erosion, påbyggnad m.m. På många tidigare häcklokaler fanns även skrattnås och fisktärna, men dessa har också försvunnit i snabb takt. Höganäs enda häckande fisktärnor finns numera på Höganäs AB:s industritak (K. G. Nilsson). Resultatet för området blev alltså noll par.

Lundåkrabukten: I södra och mellersta delen sågs utanför golfbanan 10 maj 34 individer, varav elva var ruvande. Norr om golfbanan sågs åtta individer, men inga ruvande. I Salviken, söder om bukten, sågs två individer men de bedömdes som tillfälliga. Nästa besök gjordes 1 juni och då var alla bon skövlade genom högvatten. Enstaka småtärnor sågs i bukten (Martin Green).

Småtärnekull på Landgrens holme. Foto: Mikael Kristersson.

Längre norrut, vid Saxåns mynning, sågs ett par under sommaren och 18 juli även en unge (Peder Weibull).

Resultat: I Lundåkrabukten sågs alltså som mest 44 individer, vilket innebär 22 möjliga par. Men blott elva ruvande samt ett par med ungar kunde bekräftas. Antalet par får alltså anges till 12–22. För Salvikens del räknar vi med noll par.

Lommabukten: Det finns inga rapporter härifrån i år. 2019 återkom småtärnan till Spillepeng, i södra delen av bukten, som häckfågel för första gången sedan 1994. Då häckade sex par och de fick fram nio ungar. Men i år stod lokalen åter tom.

Malmö hamn: Denna smått klassiska lokal stod tom för åtminstone andra året i rad. Bevakningen har varit svag under senare år men i år gjordes åtskilliga besök och de var alltså helt resultatlösa.

Resultatet för området blev alltså noll par.

Dynan: Årets bevakningsmiss. Ön ligger en bit ut och är svårbevakad. Men det finns en rapport på Artportalen om 40 individer 8 juni och de bedömdes som häckande (Nils Kjellén). Det kan alltså ha handlat om cirka 20 par. Men det kan också ha handlat om omläggare från havererade kolonier längre söderut eller kanske rentav av fåglar från Lundåkrabukten.

Resultatet får alltså skrivas som 0–20 par.

Vellinge kommun: Populationen ökade markant efter förra årets minskning. Årets resultat blev 71 par, vilket är den fjärde högsta siffran i serien. Arten ökade lite vid de bästa lokalerna, Näsholmarna och Norra Flommen, men ökade också vid både Ängsnäset och Måkläppen. Åtminstone på Näsholmarna var utfallet dåligt (troligen p.g.a. predation från räv) (Mattias Ullman).

Tabell 2. Antalet par i Skåne 2020.

Nordväst	0
Lundåkra	12–22
Lommabukten	0
Malmö	0
Dynan	0–20
Vellinge	71
Trelleborg	3
Nordost	7
<i>Totalt</i>	<i>93–123</i>

Trelleborg: De forna häckningsområdena i hamnen och vid Fredshög stod tomma i år. Men vid Stavsten bokfördes tre par. Härifrån rapporterade Lars Sundlöf följande: ”Sista dagarna i maj och första i juni konstaterades tre par som låg på bo. Därefter följde en tid av högvatten och samtliga bon hamnade under vatten. Den 19 juli iaktogs fyra adulta och två juvenila rastande ute på revet. Om dessa är frukten av en lyckad häckning på Stavsten är okänt, allt med tanke på att det inte påträffades rastande/stationära under flera veckor.

Nordost: Det har häckat småtärnor på flera lokaler i skärgårdsområdet under åren men i år inskränkte sig förekomsten till Lyngbyholmen: Härifrån rapporterade Patrik Olofsson följande: ”Jag noterade sju par på bo. Men kreatur var uppe på ön dagligen. Småtärnornas bon hägnades förvisso in men kalvarna gick under repet och samtliga småtärnor (och skärfläckor) misslyckades”. För fåglar sedda vid Äspet finns inga bekräftade häckningsförsök.

Totalt får vi då minst 93 par. Men om paren vid Dynan var unika, och om fler par än de bekräftade tolv i Lundåkrabukten skred till häckning, kan vi ha haft så mycket som 123 häckande par i landskapet

Tabell 3. Antal par av småtärna i Vellinge kommun 2011–2020.

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
57	65	73	78	64	77	69	64	43	71

Matdags. Foto: Bengt Bengtsson.

(Tabell 2). Oavsett vilka siffror som är de korrekta finner vi att arten fortfarande håller en förvånansvärt stabil population runt 100-strecket.

Antal par är en sak men en del av dem bör också lyckas med sina häckningar. Under 2020 verkar det ha varit dåligt med den saken. Högvatten och diverse kreatur ödelade nämligen åtskilliga häckningar. Inkomna rapporter berättar om en unge i Lundåkrabukten och två vid Stavsten. För kolonierna i Vellinge har vi inte fått några uppgifter om ungar men haveri p.g.a. högvatten nämns för några delområden. För småtärnorna på Landgrens holme slutade det också illa. Här anses predation av i första hand kajor ha varit orsaken (Mikael Kristersson pers. medd.).

Det absolut viktigaste området för de skånska småtärnorna är utan tvivel Vellinge kommuns kuster. Det finns uppgifter härifrån sedan åtminstone 1988 men här nöjer vi oss med siffror från 2011, alltså

efter att totalbevakningen i landskapet upphörde (Tabell 3). Uppgifterna är hämtade från de årliga rapporterna från Falsterbo Fågelstation. Om vi tänker oss att 100 par är en normalförekomst för Skåne står det klart hur viktig Vellinge kommun är för arten.

Referenser

- Högstedt, G. & Persson, C. 1975. Småtärnan i Sverige 1973. *Vår Fågelvärld* 34:37-42.
 Waldermarsson, N. 2011. Häckande tärnor i Skåne 1991-2010. *Anser* 2011/2:13-21.

Kenneth Bengtsson
kennethbengtsson53@gmail.com